

FIGYELŐ

Szépirodalom

KARÁTSZON GÁBOR:

Ötvenhatos regény

Nemcsak arról szól ez a regény, hogy mi történt 1956-ban, hanem arról is, hogy mi történt azóta, s ami a politikában, a közéletben, a piacon, a konyhában, a hálószobában, a Duna-parton vagy a Budai-hegyekben történt, az hogyan minősíti visszafelé az egyszeri, egyedi eseményeket. A nézőpont folyamatosan változik, ahogy a szöveg egyes részeit újra- és újrírja a szerző. A hosszúra nyúlt munka, az újragépelés közben el-elgondolkodik: vajon mi változott és ki, illetve mi maradt ugyanaz 1956 óta, a forradalom óta, s azóta, hogy őt akkor börtönbe zárták.

Beszélgetős regény ez, ráérős, lapozgató. A legjobban azt szeretem benne, hogy sok helyen találok ismerős hangulatokra, alakokra, mondatokra. Otthonosak a helyszínei. Az én generációm talán éppen megérti még, hogy egy kérdés, egy mozdulat, egy szereplő miért fontos. Ám abban már nem vagyok biztos, hogy

a mai huszonévesek érzékelnek-e még valamit ezekből az illatokból, fényekből, színekből, hogy számukra nem tűnik-e túl személyesnek és egyszerinek ez a visszaemlékező önvallomás.

Az 1989-es Nagykörút vagy az 1992-es mézvásárlás, a szabadság szédült illúziójának térbeli kivetülése és szétszóródása, azt hiszem, csak a negyven felé közeledőknek vagy az idősebbeknek érthető. A Duna Charta összefüggése egy magánla-

káson, egy civil kezdeményezés „veszélyének” és örömeinek felfestése, az apró szöszölések és nagy nekilendülések miniatűr ábrázolásai lehet hogy minden nemes írói szándék ellenére is lassanként kifakulnak. Pedig a regény igazi erejét ez adja: az apró ké-

pekből, sok epikai szálból szőtt szöveget, amely egyszerre elmélkedés és hangulatjelentés, elemzés és a leírás képtelenségének felismerése. Aki élt ebben a korban, annak ismerős, az jól érzi magát a könyvben. Aki nem, annak sok helyütt érthetetlen, tán még unalmas is. A regény szövege az olvasói tapasztalatok referenciáira

játszik rá: megvillant egy foltot, egy színt, s várja, hogy az olvasóban is megrezdüljön valami ezen apró nyomra. Nem ábrázolja, inkább emlékezetbe idézi a képeket.

Nem politikai regény ez a könyv, még akkor sem, ha a megszólaló hang politikai állásfoglalása egyértelmű. Vagyis mégiscsak politikai abban az értelemben, hogy itt, a Kárpát-medencében végső soron a hatalom apró játékainak színtere minden, s a hatalom igazi arcát Kelt-Európában mindig a politika mutatta fel. De mégsem politikai. Mert lehet ugyan ilyen jelentéssíkon is értelmezni a rendszerváltásról szóló mondatokat: „Legbölcsebb belátni: nem jött be a dolog. Be is jött meg nem is jött be, mondjuk. Valamennyi bejött, de nem sok”, de sokkal inkább szólnak e szavak arról a várakozásról, amely e nemzet lelkében él, talán századok óta már, hogy kellene végre történnie valaminek, ami egyértelműen jó irányba tereli az eseményeket, a történéseket. Egy forradalom, egy rendszerváltás, egy őszi délután, egy felismerés, egy gondolat, egy kép, egy mondat – mindegy, csak végre el kellene indulni együtt a jó irányba.

Persze melyik a jó irány? A könyvben a szerző szomorú felismerése: a legtöbben a jó irányt szeretnék ráerőltetni másokra, s ettől azután már keserű lesz a legjobb kezdeményezés, szürke vagy éppen kietlen az ismerős tájék vagy akár az egykori is-

meretség, barátság. E regénytérben egy nagy, nyüzsgő pályaudvar közepén állunk, számtalan jelenet, történet, hang és fény között, s közben megpróbáljuk eltalálni, hogyan is lehetne kiválasztani a jó irányt, a megfelelő sínpart. Mert mindnyájunknak el kell indulnia egyszer, arra, amerre a sínek viszik. Ám addig még jó nézelődni itt, ebben a hatalmas térben, ahol egymásra torlódik a régmúlt, a közelmúlt és a jelen, ahol színek, hangok, illatok és gondolatok kavarnak régi és új arcokkal, egy letűnő világ egyik utolsó lenyomatával.

THIMÁR ATTILA

(*Helikon Kiadó, Budapest, 2005,*
708 oldal, 3990 Ft)

TATYJANA TOLSZTAJA:

Kssz!

„Benedikt olykor kérdezgette a mamuskáját: mi a csudától lett a Robbanás? De ő sem tudta igazán. Azt mondja, addig játszottak az emberek az ÓTOMBOMBÁ-val, hogy aztán ez lett belőle.”

Már a csernobili katasztrófa elvégezte a maga pusztítását. Mivé válna évezredes civilizációnk egy még nagyobb, egyetemesebb vész, esetleg atomháború hatására? E kérdést sokan feltették már, de prózá-